

Berenschot

Financiën: het brede sociale domein

Paul Schenderling

Inhoudsopgave

1. Korte, alternatieve kennismaking
2. Introductie sociaal domein
3. Indeling van budgetten
4. Ontwikkelingen inkomsten & uitgaven
5. Inzicht in baten & lasten
6. Handvatten uit onze adviespraktijk

Berenschot

2.

Introductie brede sociale domein

Financiën sociaal domein: het blijft actueel...

Jeugdzorg diep in het rood door 'wagenwijd openstaande deuren'

JEUGDZORG Brabantse gemeenten komen 100 miljoen euro tekort om de alsmear stijgende kosten voor jeugdzorg te kunnen betalen. Geld dat ze van het land willen hebben. Maar leggen ze de rekening op de schouder van de burgers?

Bunnik zet rem op kostenstijging huishoudelijke hulp en jeugdzorg

ma 29 nov 2021, 16:16 **Politiek**

Tekort op Wmo en jeugdhulp in West Betuwe

Hilversums begrotingstekort stijgt naar 4,2 miljoen, woonlasten extra omhoog

1 oktober 2020, 15:57 uur · Aangepast 1 oktober 2020, 16:13 uur · Door Sjoerd Stoop

HILVERSUM - Het zijn financieel zware tijden voor de gemeente Hilversum: het tekort op de gemeentebegroting stijgt komend jaar naar 4,2 miljoen. De grootste oorzaak: grotere

Kwart gemeenten in Zuid-Holland heeft het financieel zwaar

Bergeijk op zoek naar oplossing zorgtekort

BERGEIJK - Bergeijk gaat samen met andere Kempengemeenten op zoek naar succesverhalen van gemeenten die grip hebben gekregen op de kosten voor jeugdzorg en wmo. Dit om een oplossing te vinden voor de financiële tekorten

Verontruste huiseigenaren Massaal protest tegen ozb-verhogingen om gemeentekas te spekken

22 oktober 2020 09:47
Aangepast: 22 oktober 2020 10:07

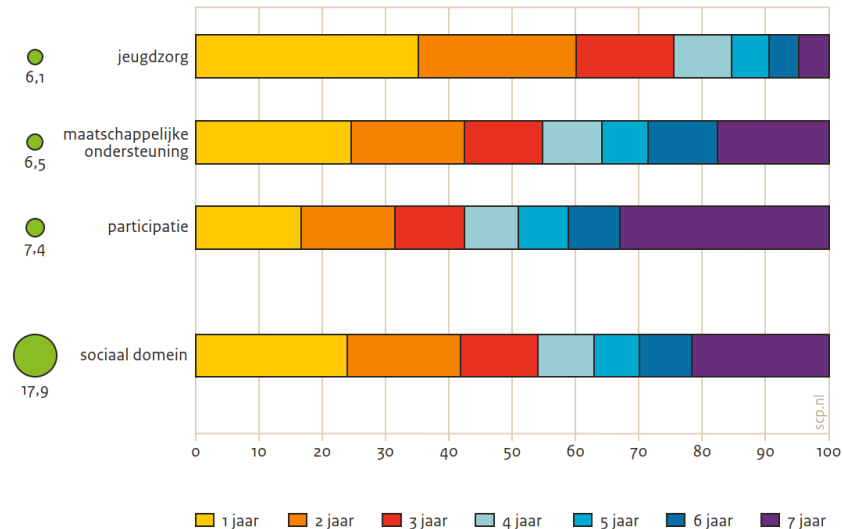
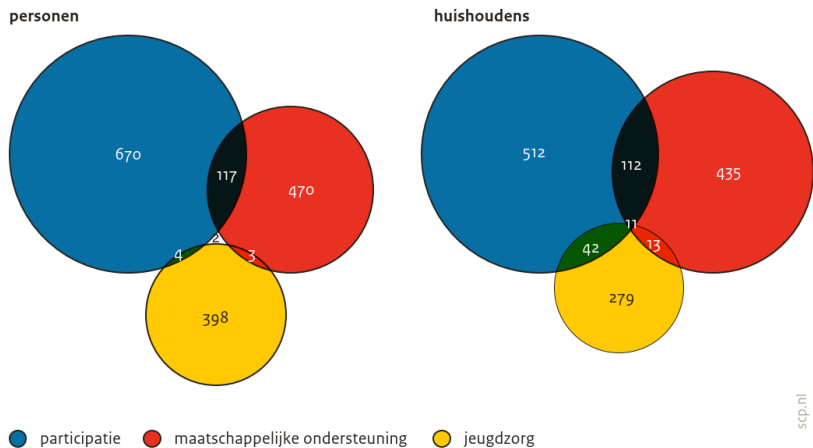
Westerveld wil ozb flink optrekken, om WMO en jeugdzorg te betalen en om te kunnen investeren

14 oktober 2020, 14:04 · Drenthe

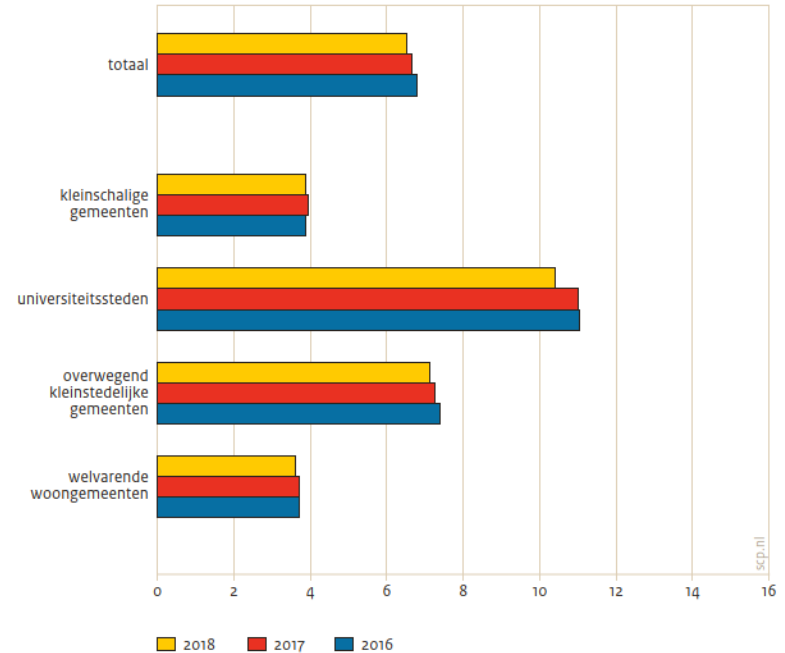
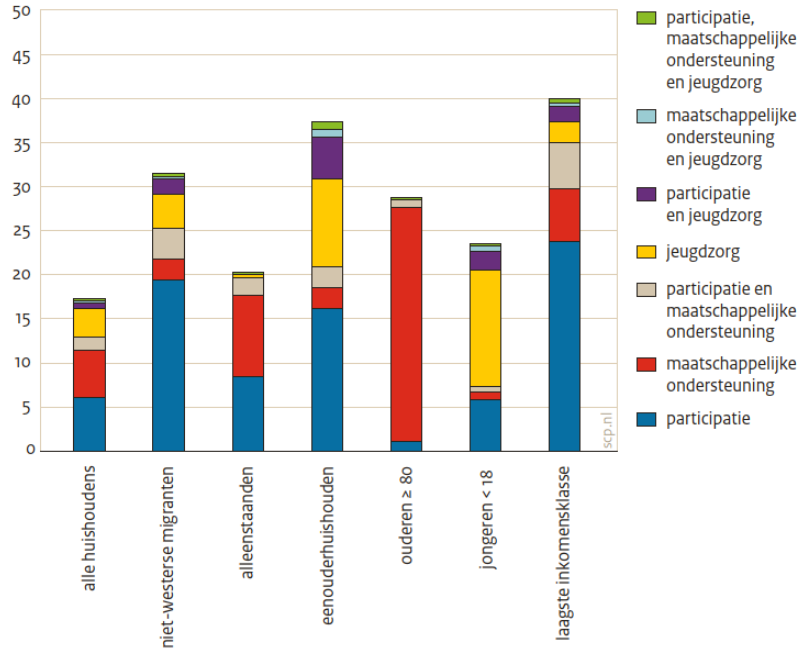
Deel dit artikel

Sociaal domein in cijfers

Sociaal domein in cijfers (2)

Berenschot

A photograph of a man and a woman sitting on a teal couch against a brick wall. The woman on the left is wearing a striped shirt and looking at a document. The man on the right is wearing a dark polo shirt and glasses, with his hand covering his face in a gesture of stress or frustration. A blue semi-transparent banner is overlaid on the image, containing the text '3. Indeling van budgetten'.

3. Indeling van budgetten

Veel soorten budgetten voor het sociaal domein

Werk en inkomen

BUIG-budget

- Uitkeringen
- Loonkostensubsidies

Re-integratiebudget

- Wsw
- Re-integratie (klassiek en nieuwe doelgroepen)

Cluster Participatie GF

- Uitvoeringskosten
- Armoedebeleid
- Schuldhulpverlening

Maatschappelijke ondersteuning

Cluster Maatschappelijke Ondersteuning GF

- Wmo oud
- Wmo nieuw
- Uitvoeringskosten Wmo

Cluster sociale basisvoorzieningen (voorheen: samenkracht en burgerparticipatie) GF

- Welzijn

Jeugd

Cluster jeugd GF

- Jeugdwet

Aanvullende middelen jeugd

- Arbitragemiddelen
- Hervormingsagenda

Integratie-uitkering Voogdij/18+ GF

- Alleen Voogdij en 18+

Verdeling van budgetten (inkomsten voor gemeenten)

- Het Gemeentefonds (GF) bevat een complex model waarmee de Rijksmiddelen over gemeenten en domeinen worden verdeeld. Het model maat gebruik van verdeelmaatstaven (een bedrag per eenheid) en statistische informatie over gemeenten.
- Het BUIG-budget wordt eveneens verdeeld via een objectief verdeelmodel.
- Hiernaast staat een overzicht van de meest voorkomende variabelen.

Variabelen uit GF clusters samenleving	# keren gebruikt in samenlevings-clusters GF
inwoners	5x
inwoners <18jr	4x
lage inkomens	4x
huishoudens	2x
uitk. - bijstand	2x
eenouderhh.	2x
medicijngebruik	1x
psych. med.	1x
klantpotentieel	1x
gem. inkomen	1x
inwoners >65jr	1x
wajongeren	1x

Berenschot

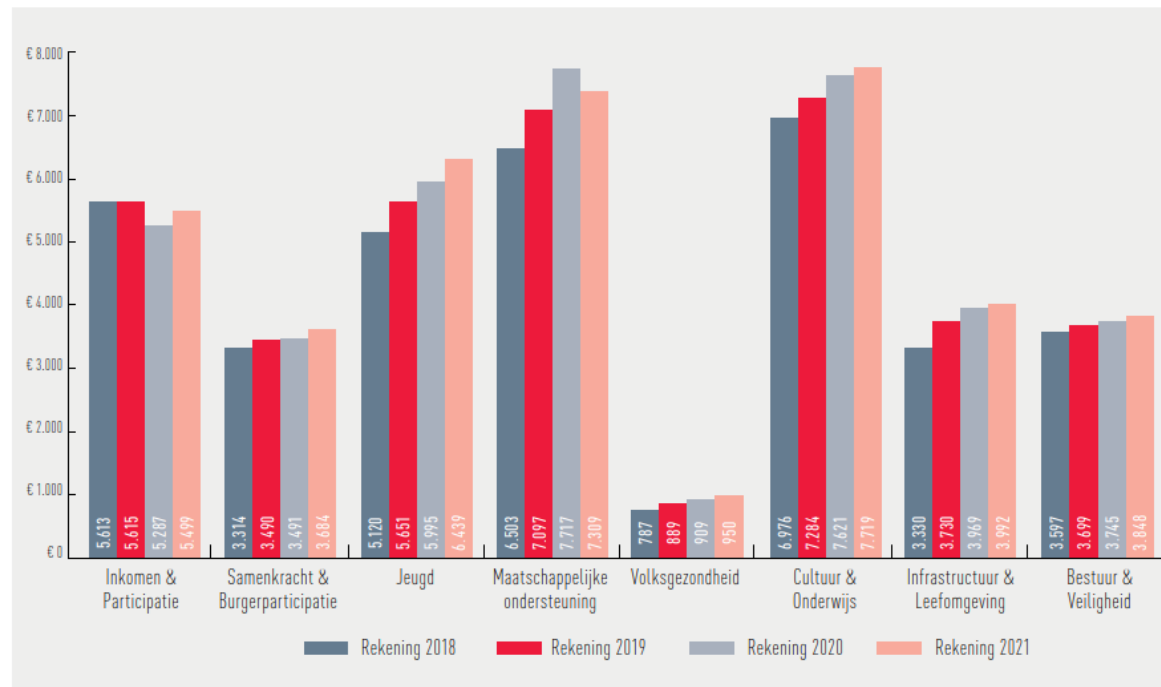
A group of children and adults are participating in a team-building exercise on a large, circular metal structure with multiple arms and handholds. They are all smiling and looking towards the camera. The background is a bright, clear sky. The structure is made of silver metal and has several circular handholds. The children are wearing various casual clothing, including t-shirts, shorts, and sneakers. The adults are also smiling and appear to be guiding the children.

4.

Ontwikkelingen inkomsten & uitgaven

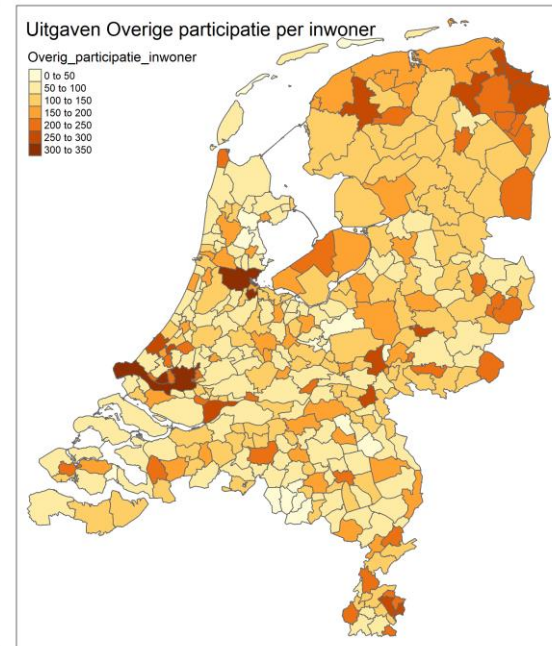
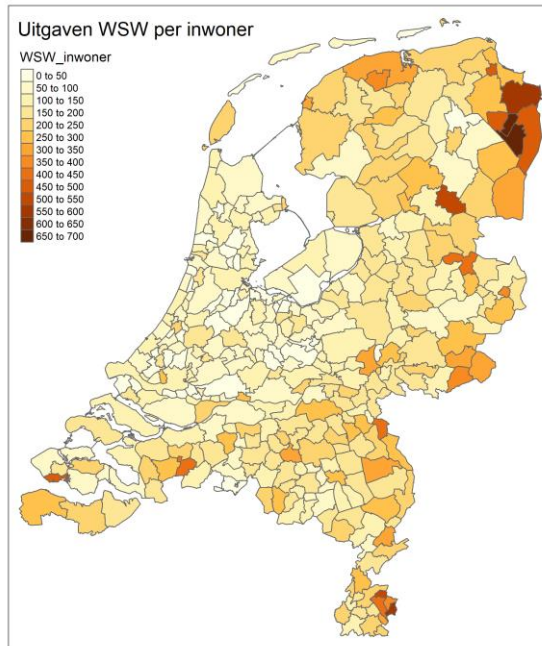
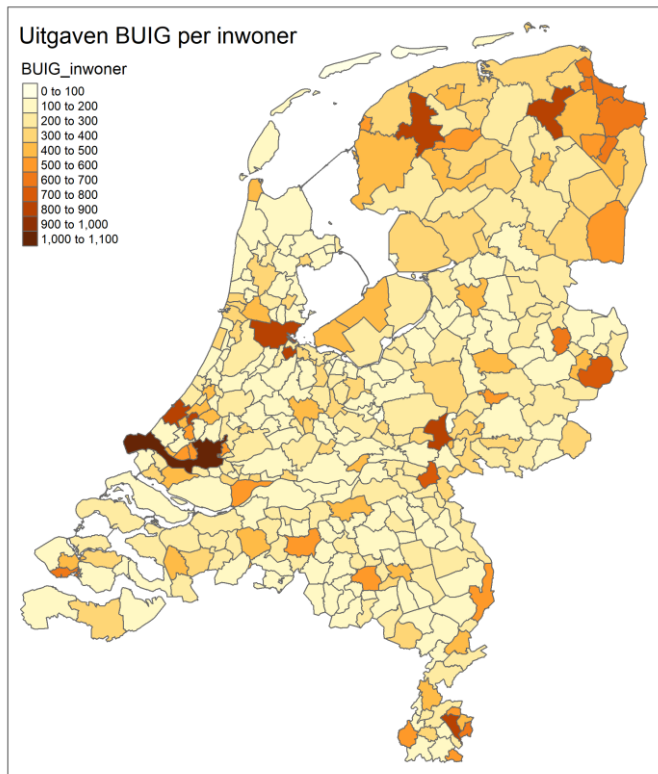
Uitgaven

- De grafiek hiernaast toont de netto uitgaven (uitgaven minus eigen bijdragen). Zoals blijkt uit de figuur, zijn met name de lasten voor Wmo en jeugd in de afgelopen jaren sterk gestegen.
- De uitgaven aan inkomen en participatie (daar valt onder: re-integratie, schuldhulpverlening, armoedebeleid,) zijn, mede door de financiële druk op de andere domeinen, gestagneerd.

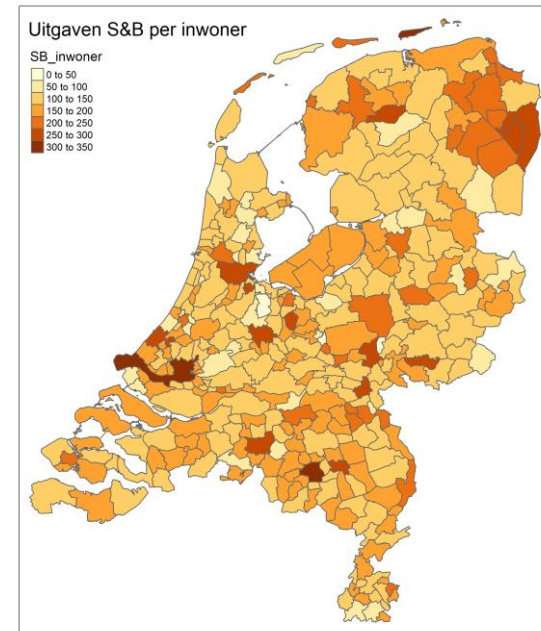
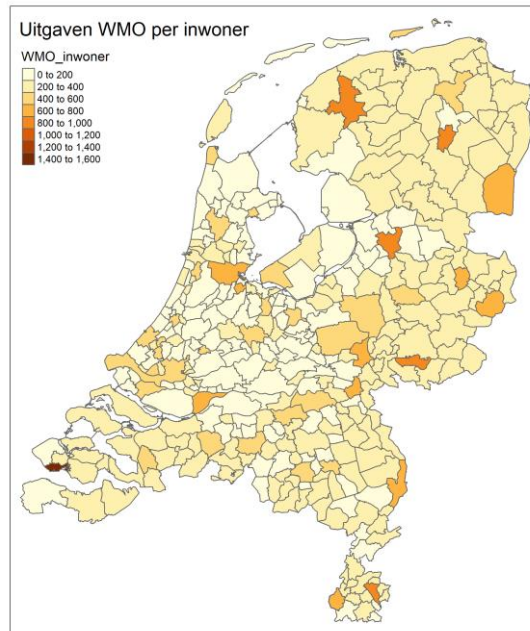
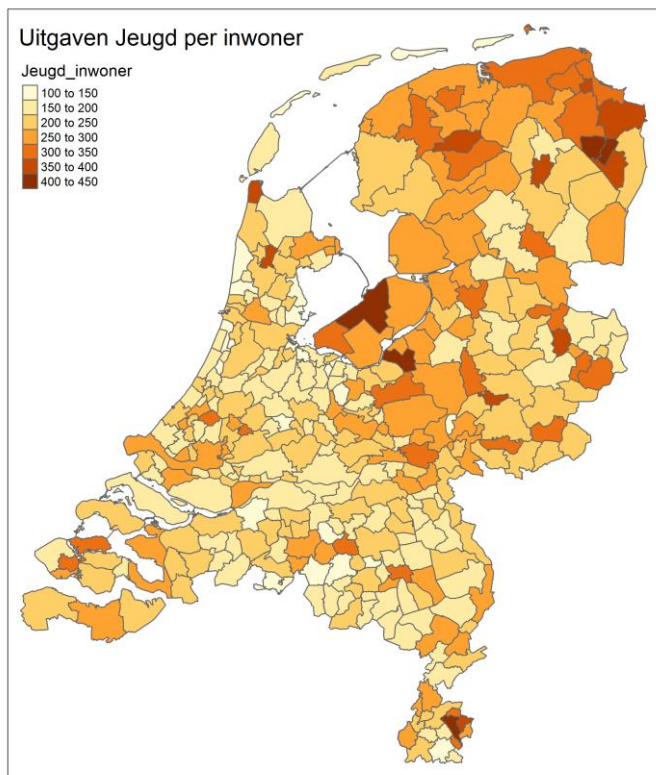

Gerealiseerde netto lasten 2018 t/m 2021, in mln. €. Bron: BDO (2023).

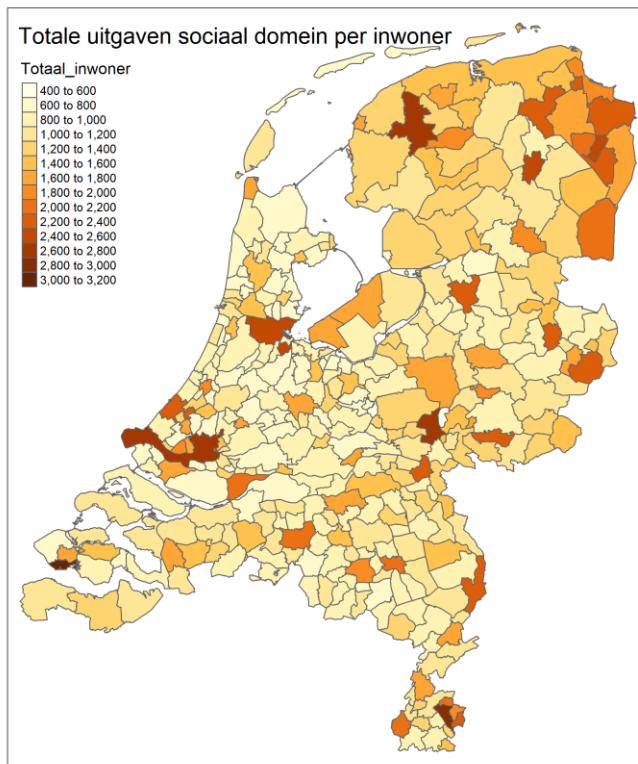
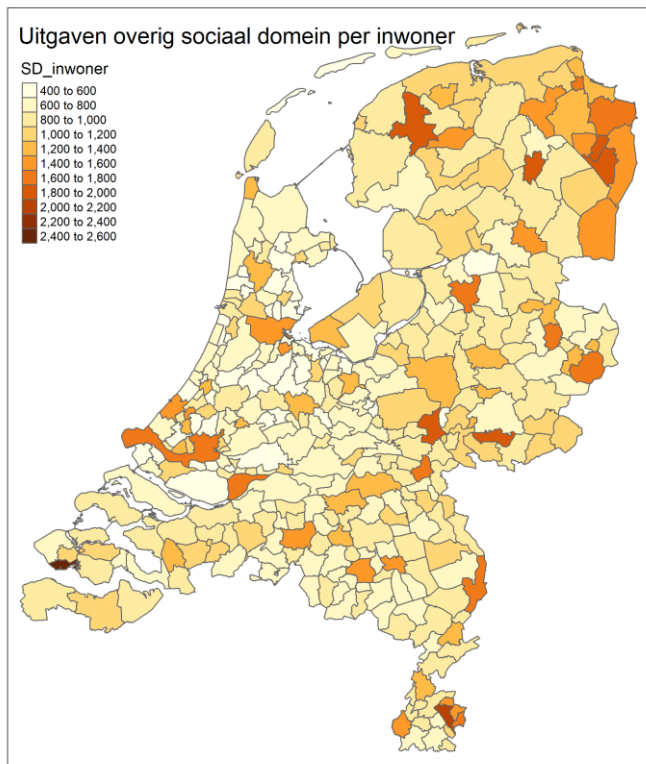
Uitgaven per domein, regionaal, gemiddelde 2014-2020 (1)

Uitgaven per domein, regionaal, gemiddelde 2014-2020 (2)

Uitgaven sociaal domein, regionaal, gemiddelde 2014-2020

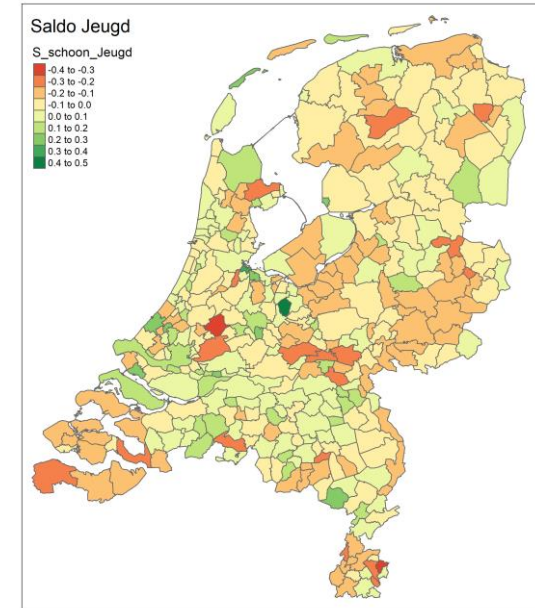
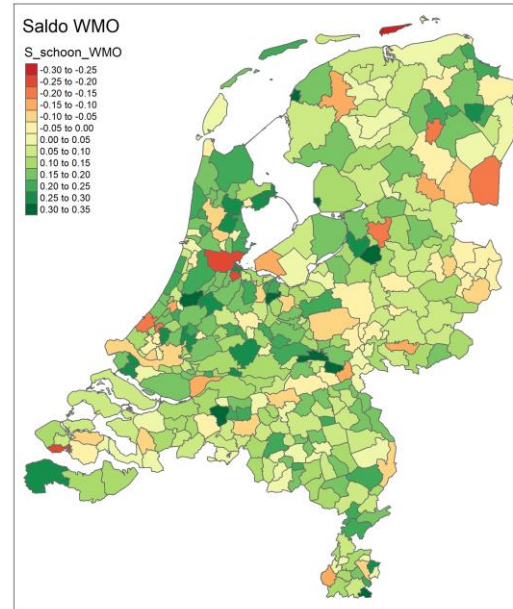
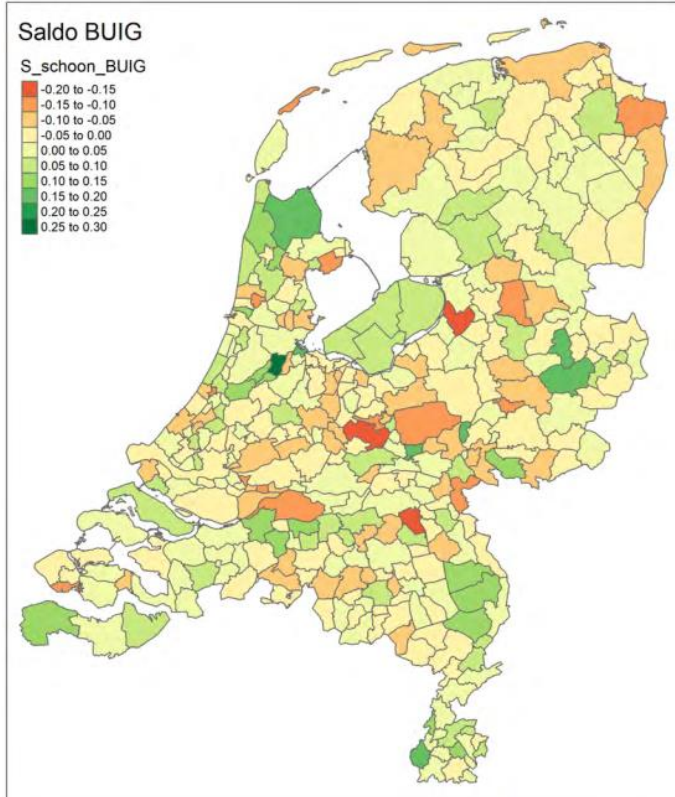

Berenschot

A pair of hands is shown holding a small, light-colored wooden house model. The house has a gabled roof with horizontal lines, a square door with a small arched window, and a square window with a cross pattern. The background is a blurred outdoor scene with greenery and a wooden fence.

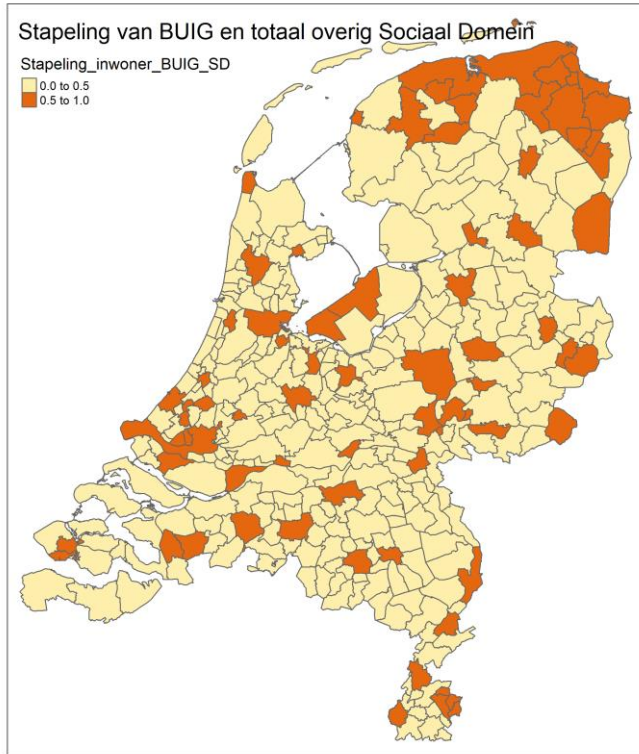
5. Inzicht in baten & lasten

Saldi per domein, regionaal, gemiddelde 2014-2020

De saldi uit deze diagrammen zijn geschoond voor macrosaldi.

Stapeling van uitgaven sociaal domein, gemiddelde 2014-2020

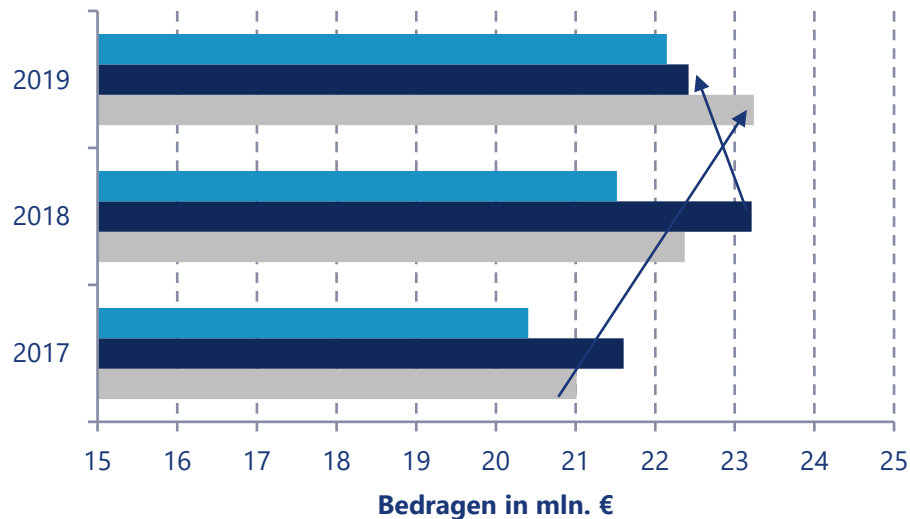

25% hoogste uitgaven per inwoner op zowel BUIG als op Overig SD.

Er is een duidelijk verband tussen sommige factoren en de kans op stapeling van uitgaven. Het gaat om gemeenten met een groot regionaal klantpotentieel (een maat voor centrumfunctie), weinig beschikbaarheid van werk, relatief sterk stedelijk gebied, een hoog percentage woningen in eigendom van een woningcorporatie, een laag percentage hoogopgeleiden. Ook gemeenten die naast een grensgemeente van Duitsland liggen hebben significant vaker te maken met stapeling van uitgaven. Bij grensgemeenten zelf zien we dit effect niet. Gemeenten die een intergemeentelijke sociale dienst hebben, hebben ook vaker te maken met een stapeling van uitgaven. Hieruit kunnen echter geen causale conclusies worden getrokken.

Casus voorbeeldgemeente: inzicht in uitgaven & saldi t.o.v. Rijksbijdragen

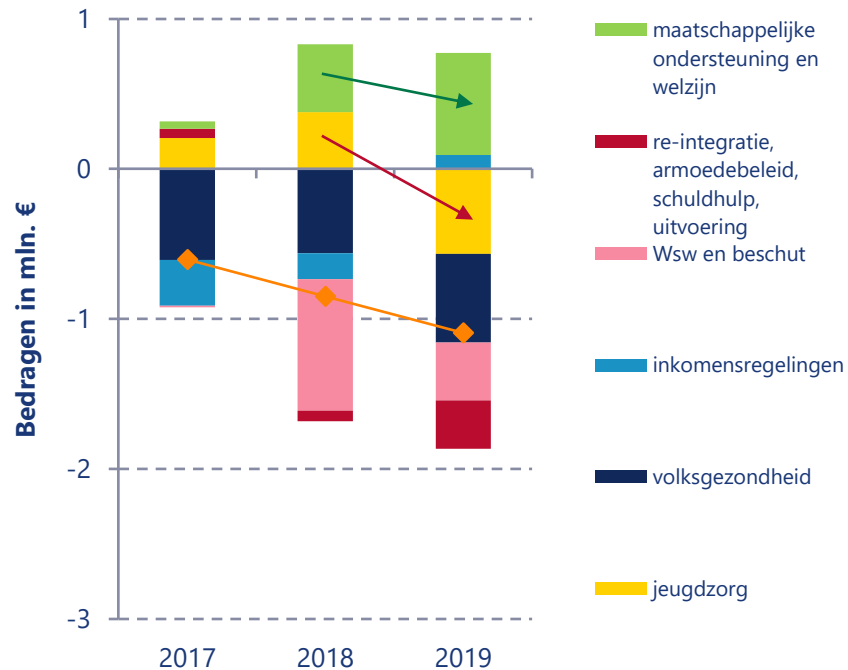
Uitgavenontwikkeling

- Rijksbijdragen sociaal domein
- Begrote lasten sociaal domein
- Totale lasten sociaal domein

Lasten brede sociale domein, incl. schuldhulp, armoedebeleid, welzijn en uitvoeringskosten.

Saldi t.o.v. Rijksbijdragen

- maatschappelijke ondersteuning en welzijn
- re-integratie, armoedebeleid, schuldhulp, uitvoering
- Wsw en beschut
- inkomensregelingen
- volksgezondheid
- jeugdzorg

Beleidsvrijheid wat de uitgaven betreft: de ruimte is beperkt...

- Gemeenten hebben wat de uitgaven betreft in het sociaal domein relatief weinig beleidsvrijheid (zie de inschatting hiernaast van de *Rob*). Dit is een belangrijk verschil met de andere domeinen binnen de gemeente.
- Uit onze eigen praktijkervaring blijkt dat in het sociaal domein de beleidsvrijheid +/- 5% bedraagt, en dat qua ombuigingen meestal maximaal 10% mogelijk is.
- Verder blijkt de mate van beleidsvrijheid ingeperkt door wettelijke kaders en sociale overwegingen (de gemeente kan niet te sterk inboeten op haar sociale basis).

Tabel 1: Indicatieve scores beleidsvrijheid per cluster

Cluster	Omvang cluster Gemeentefonds (begroting 2018, x miljoen euro)	Indicatieve score
Inkomen en participatie	2.953	2
Bestuur en algemene ondersteuning	1.858	2
Jeugd	3.842	3
Educatie	2.027	3
Samenkracht en burgerparticipatie	554	3
Maatschappelijke ondersteuning	6.280	4
Openbare Orde en Veiligheid	1.693	4
Volksgezondheid	172	4
Riolering en reiniging	-568	5
Infrastructuur en gebiedsontwikkeling	4.591	7
Onroerende Zaakbelastingen	-2.654	8
Overige eigen middelen	400	8
Cultuur en Ontspanning	3.593	9
Totaal	24.742	

Berenschot

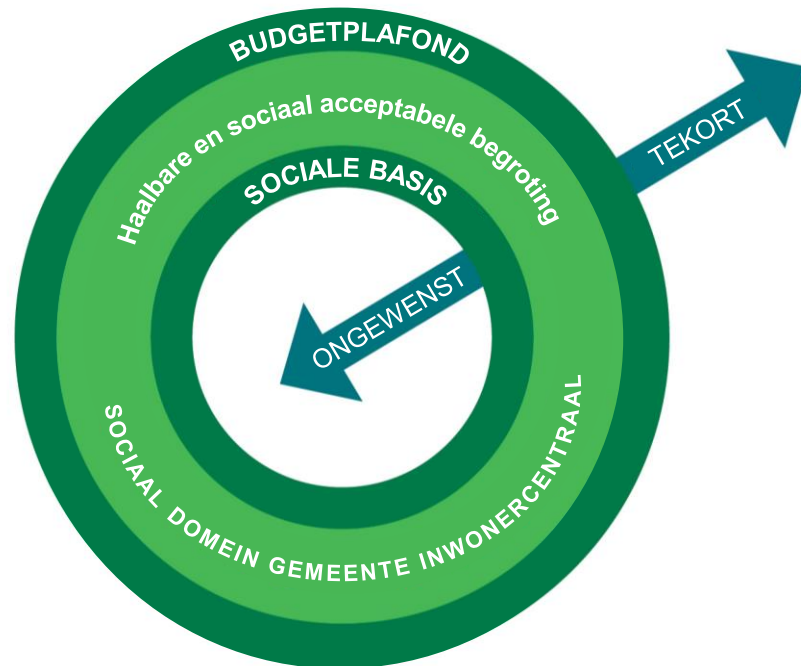
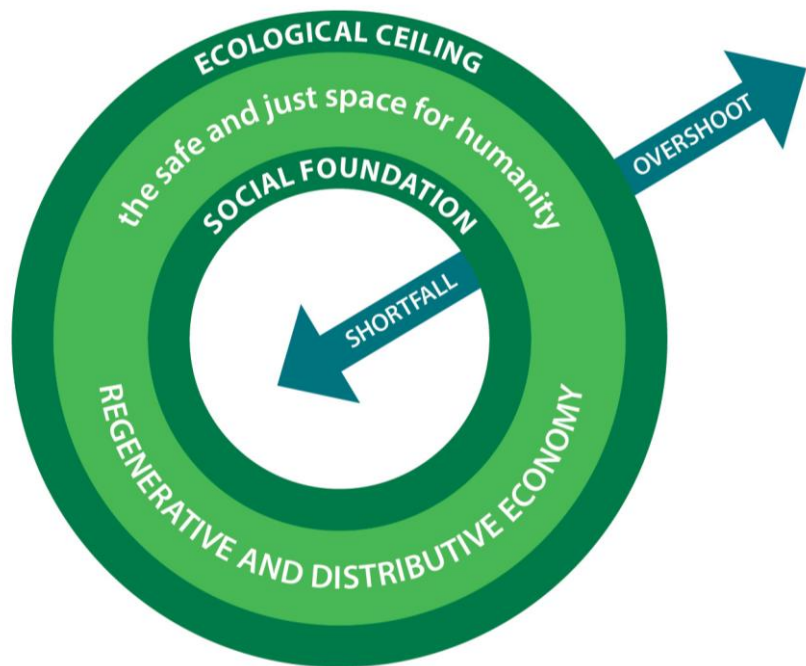
6.

Handvatten vanuit onze adviespraktijk

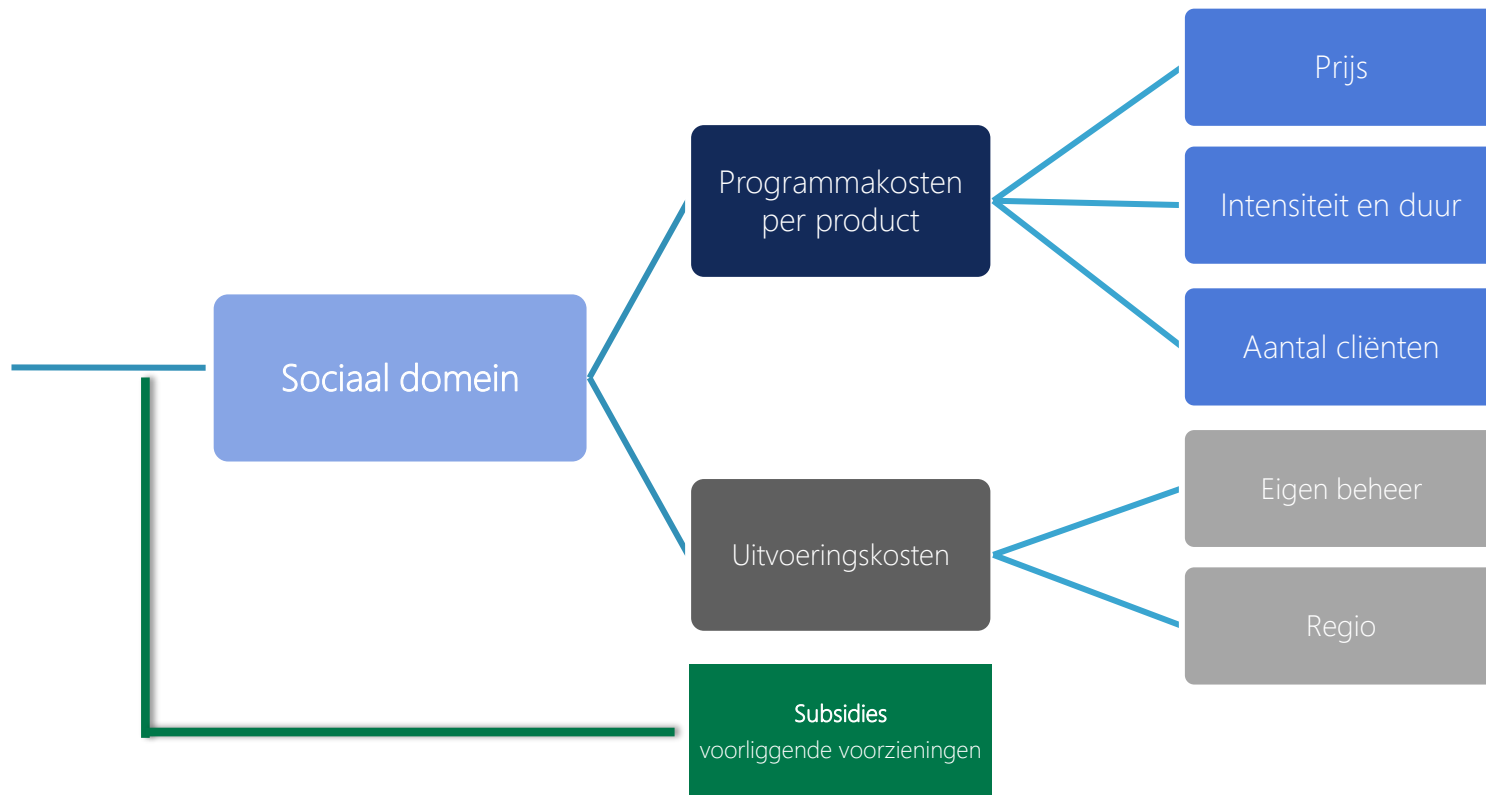
Zoek naar evenwicht

Kent u de 'donuteconomie' van Kate Raworth?

Dit is de donut toegepast op het sociaal domein:

Overzicht invalshoeken besparingspotentieel

Aanvullende handvatten

- Kijk altijd meerjarig: één jaar vooruit- of terugblikken verhuult onderliggende trendbewegingen.
- Begroot reëel en houd daarbij rekening met autonome trendontwikkelingen.
- Focus op de structurele ontwikkeling; let op reservemutaties.
- Relateer de netto lasten aan Rijksbijdragen en blijf daarbij alert op herverdeeffecten.
- Geef budgethouders, beleidsmedewerkers én consultants inzicht in de kosten. Inzicht in cijfers vergroot het kostenbewustzijn en maakt de impact van eigen handelen zichtbaar.
- Vul taakstellingen die groter zijn dan 2,5% van de begroting niet 'technisch' in, maar zorg voor een helder ambtelijk én politiek-bestuurlijk afwegingsproces.
- Kijk bij het zoeken naar besparingsmogelijkheden niet alleen naar volumes en prijzen, maar ook naar de intensiteit en duur van beschikkingen.
- Denk in termen van businesscases (wees bereid om te investeren als het op termijn meer oplevert).
- Taakstellingen moeten worden gekoppeld aan zo concreet mogelijke acties en in de tijd gezet worden m.b.v. mijlpalen. Boek taakstellingen dan pas in en zorg voor goede monitoring.

Tot slot

Gelegenheid voor vragen & dialoog

Berenschot

www.berenschot.nl

 /berenschot